

Akademikui Vaidučiui Kučinskui – 75

Lietuvos žmogaus genetikos mokyklos įkūrėjui ir tarptautiniu mastu pripažintam mokslininkui, LMA Biologijos, medicinos ir geomokslų skyriaus pirmininkui Vaidučiui Kučinskui sukako 75-eri metai. V. Kučinskas yra gerai žinomas žmogaus ir medicininės genetikos specialistas, ilgametis Vilniaus universiteto Medicinos fakulteto Žmogaus ir medicininės genetikos katedros vedėjas ir Vilniaus universiteto ligoninės Santariškių klinikų Medicininės genetikos centro direktorius. Jis yra genetikos ir genomikos vadovėlių vidurinėms mokykloms, kolegijoms ir universitetams autorius. Profesoriaus V. Kučinsko mokslo darbai daugiausia susiję su lietuvių genomo ir lietuvių tautos genų fondo tyrimais. Jų rezultatai pateikti daugelyje tarptautinių mokslo kongresų, konferencijų ir simpoziumų, publikuoti daugiau nei 1000 mokslinių straipsnių, (iš kurių daugiau nei 150 leidinių, įrašytų į „Clarivate Analytics WoS“ duomenų bazės žurnalų sąrašą). Nemažai šių straipsnių atspausdinta prestižiniuose tarptautiniuose mokslo žurnaluose („Nature“, „Nature Genetics“, „PLOS One“, „American Journal of Human Genetics“, „Human Heredity“, „Human Genetics“, „Annals of Human Genetics“, „American Journal of Medical Genetics“, „Human Mutation“, „Journal of Medical Genetics“ ir kt.).

V. Kučinskas gimė 1947 m. Marijampolės r., Būdviečių kaime. Būsimas akademikas 1970 m. baigė studijas Vilniaus universiteto (VU) Gamtos mokslų, o 1982 m. – ir VU Matematikos fakultete. 1974 m., po aspirantūros studijų Medicininės genetikos institute, VU apgynė biologijos mokslų (biologija-genetika) daktaro disertaciją „Kai kurių alerginių ligų populiacinė genetinė analizė“. 1987 m. apgynė habilituoto biomedicinos mokslų (genetika) daktaro disertaciją „Lietuvos gyventojų genetinės struktūros dinamika kaip modelis tiriant išsivysčiusias agrarines žmonių populiacijas“, kurią parengė TSRS medicinos mokslų akademijos Medicininės genetikos institute (Maskva) ir Bendrosios genetikos institute (Maskva). V. Kučinskas yra inicijavęs ir įdėjęs daug pastangų, organizuodamas praktinę genetinio konsultavimo sistemą Lietuvoje.

1970–1977 m. akademikas dirbo Vilniaus respublikinės klinikinės ligoninės Genetinės konsultacijos, 1977–1985 m. Eksperimentinės ir klinikinės medicinos mokslinio tyrimo

AKADEMIKUI
VAIDUČIUI
KUČINSKUI – 75

instituto Medicininės genetikos laboratorijos, 1985–1991 m. Motinos ir vaiko sveikatos apsaugos mokslinio tyrimo instituto Medicininės genetikos skyriaus vedėju, 1986–1991 m. Vilniaus respublikinės klinikinės ligoninės Medicininės genetikos centro vadovu, 1991–2012 m. VU ligoninės Santariškių klinikų Medicininės genetikos centro (iki 2002 m. Žmogaus genetikos centro) direktoriumi ir VU Medicinos fakulteto Žmogaus ir medicininės genetikos katedros (iki 2002 m. Žmogaus genetikos centro) vedėju, nuo 2012 m. VU ligoninės Santaros (iki 2017 m. Santariškių) klinikų Medicininės genetikos centro konsultantu-medicinos genetiku ir VU Medicinos fakulteto Biomedicinos mokslų instituto Žmogaus ir medicininės genetikos katedros vyriausiuoju mokslo darbuotoju, Žmogaus genomo tyrimų centro vadovu; profesoriumi (1991). 2016 m. išrinktas Vilniaus universiteto profesoriumi emeritu.

Akad. V. Kučinskas yra tarptautiniu mastu pripažintas genetikos ir genomikos specialistas. Kaip kviestinis mokslininkas ir profesorius dirbo Nacionalinio vėžio institute (Jungtinės Amerikos Valstijos, 1992), Umeo universitete (Švedija, 1993), Bario (Italija, 1996), Londono (1996), Nacionalinio Jang-Mingo (Taivanas) universitetuose. Skaitė paskaitas Europoje, Jungtinėse Amerikos Valstijose, Australijoje, Kinijoje, Taivane, Kanadoje. Buvo Europos Komisijos (2003–2011), Ispanijos, Prancūzijos, Italijos, Rusijos valstybinių mokslo institucijų nepriklausomas mokslo ekspertas, daugelio tarptautinių mokslinių žurnalų recenzentas, redakcinių kolegijų narys. Daugelio mokslinių organizacijų, iš jų Žmogaus genomo organizacijos (HUGO; 1996), Europos žmogaus genetikos draugijos tarybos (2005) narys. 1991–2012 m. buvo renkamas akademiko įkurtos Lietuvos žmogaus genetikos draugijos prezidentu. Žurnalų „Journal of Applied Genetics“, „Balkan Journal of Medical Genetics“ ir „Medicinskaja genetika“, „Acta medica Lituanica“, „Medicina“ ir „Laboratorinė medicina“ redakcinės kolegijos narys.

Pagrindinės akademiko mokslinio darbo sritys – žmonių populiacijų genetiniai procesai, deoksiribonukleorūgšties (DNR) technologijos taikymas paveldimoms ligoms diagnozuoti, žmogaus genomo įvairovės nustatymas pagal mitochondrijų DNR, Y chromosomos ir branduolio DNR polimorfizmą, lietuvių genofondo ir genomų tyrimai. Profesorius V. Kučinskas vadovavo daugiau kaip 35 nacionalinėms ir tarptautinėms programoms ir projektams. Profesoriaus mokslinis produktyvumas nesumažėjo ir pastaraisiais metais – vadovavo Lietuvos mokslo tarybos ir tarptautiniams mokslo projektams: „Unikalūs genomo persitvarkymai esant įgimties nervų sistemos raidos sutrikimams: kilmė, genominiai mechanizmai, funkcinės ir klinikinės pasekmės (UNIGENE)“ (2012–2016 m.), „Lietuvos populiacijos genetinė įvairovė ir sandaros kitimai, susiję su evoliucija ir dažniausiai paplitusiomis ligomis (LITGEN)“ (2011–2015 m.).

Ypatingo tarptautinio susidomėjimo sulaukė pastarojo meto akademiko vykdyti intelektinės negalios genetikos ir genomikos mokslo darbai, o viena iš naujai nustatytų retų ligų pavadinta **Alkurajos-Kučinsko** sindromu. Tai autosominis recesyvinis sutrikimas, kuriam būdingos smegenų anomalijos, susijusios su smegenų parenchimos nepakankamu išsivystymu, artrogripoze, klubine pėda ir vystymosi vėlavimu.

Lietuvos nacionalinio mokslo lobyną praturtino akademiko ir jo mokinių atlikti lietuvių genofondo tyrimai. Profesorius parašė monografijas „Genomo įvairovė: lietuviai Europoje“ (2004), vadovėlius „Įvadas į žmogaus populiacinę genetiką“ (1994), „Tu ir tavo genai“ (1998),

AKADEMIKUI
VAIDUČIUI
KUČINSKUI – 75

„Vaikų ligos“ (su kitais, 2000), „Genetika“ (2001), „Akušerija ir ginekologija“ (su kitais, 2005), „Akušerija ir ginekologija šeimos gydytojo praktikoje“ (su kitais, 2005, pataisyta ir papildyta ²2010), „Akušerijos ir ginekologijos praktikos vadovas“ (su kitais, 2008), „Šeimos medicina“ (su kitais, 2009), „Genetikos ir genomikos pagrindai“ (2012 ²2013), vadovėlį 11–12 klasėms „Biologija: organizmų požymių paveldėjimas ir genų technologijos“ (su kitais, 2013 ⁶2020), mokomąsias knygas „Svarbiausi žmogaus genetikos klausimai“ (1993), „Žmogaus genomo analizė: dažniausiai taikomi matematiniai metodai“ (su Alma Molyte, 2015), knygas „Šeimos sveikatos enciklopedija“ (su kitais, 2008 ³2013), „Vaiko sveikatos enciklopedija“ (su kitais, 2010).

2018–2022 m. V. Kučinskas buvo išrinktas Lietuvos mokslų akademijos Biologijos, medicinos ir geomokslų skyriaus pirmininku. Šioms pareigoms jis skyrė daug laiko ir energijos, organizuodamas tarptautines LMA konferencijas medicinos ir molekulinės biologijos klausimais, rengdamas mokymus biologijos mokytojams, išvažiuojamąsias skyriaus sesijas svarbiausiose Lietuvos mokslo centruose. Galime pasidžiaugti principinga akademiko pozicija keliant aukštus mokslo reikalavimus naujai renkamiems LMA Biologijos, medicinos ir geomokslų skyriaus nariams.

Akademiko V. Kučinsko mokslinė ir akademinė veikla buvo pelnytai įvertinta ir 2005 m. jam suteikta Lietuvos mokslo premija už darbų ciklą „Genomo įvairovė: lietuviai Europoje (1987–2004)“; 2012 m. suteiktas nusipelnusio Lietuvos sveikatos apsaugos darbuotojo vardas; 2013 m. įteiktas Vilniaus mokslo draugijos diplomai už geriausią mokslo darbą, įdiegtą į praktiką; 2014 m. projekte „Yra šalis“ išrinktas vienu iš 10-ies garbingiausių Lietuvos mokslininkų; 2014 m. žurnalo „Veidas“ surengtame projekte „Mini Nobelis“ išrinktas geriausiu Lietuvos 2002–2013 metų medicinos srities mokslininku; 2014, 2008, 2007, 2004, 2003 metų Vilniaus universiteto Rektorius mokslo premijos laureatas; 2016 m. buvo apdovanotas Vilniaus universiteto Medicinos fakulteto Auksiniu fakulteto ženkle už dosnų pasidalijimą profesinėmis žiniomis ir neeilinius mokslinius pasiekimus.

Profesoriaus pasiekimais džiaugiasi ir gausus jo mokinių – klinikinių ir medicinos genetikų – būrys. Daugelis iš jų tapo profesoriais ir mokslų daktarais, žinomais Lietuvos mokslininkais ir praktikos gydytojais. Viso gyvenimo kelyje Jubiliatą lydi jo ištikima draugė ir bendražygė akademikė prof. habil dr. Zita Kučinskienė.

**Sveikiname ir linkime Jubiliatui ir toliau, kiek leidžia jėgos,
darbuotis Lietuvos mokslo ir žmonių sveikatos labui!**

**LMA Biologijos, medicinos ir geomokslų skyriaus vardu –
akademikas prof. habil. dr. Limas Kupčinskas, dr. Jadvyga Olechnovičienė**

AKADEMIKUI
VAIDUČIUI
KUČINSKUI – 75